

การศึกษาองค์ประกอบการบริหารจัดการโรงเรียนทางเลือก
ตามแนวคิดมอนเตสซอรีในประเทศไทย
A Study of The Factors of Alternative Schools Administration
Based on Montessori Principle in Thailand

ชยานันท์ นภัทร์ธัชชาไชย*

Chayanun Napatthirachanchai

นักศึกษาลัทธิปรัชญาดุสิตบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

Student of Doctor of Philosophy (Educational Administration)

Faculty of Education, Silpakorn University

ประเสริฐ อินทร์รักษ์**

Prasert Intarak

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, ประเทศไทย

Thesis Advisors Silpakorn University, Thailand

E-mail: miracletour@gmail.com

E-mail: p_intarak@yahoo.co.th

Received: December 15, 2022

Revised: January 07, 2023

Accepted: January 11, 2023

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (๑) เพื่อศึกษาองค์ประกอบการบริหารจัดการโรงเรียนทางเลือกตามแนวคิดมอนเตสซอรีในประเทศไทย (๒) เพื่อยืนยันองค์ประกอบการบริหารจัดการโรงเรียนทางเลือกตามแนวคิดมอนเตสซอรีในประเทศไทย ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วยโรงเรียนที่จัดการเรียนรู้อยู่ตามแนวคิดมอนเตสซอรี สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จำนวนทั้งสิ้น ๑๙๕ โรงเรียน กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยตารางประมาณการขนาดตัวอย่างของเครซีและมอร์แกน และสุ่มตัวอย่างแบบอย่างง่าย ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น ๑๓๐ โรงเรียน โดยผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ (๑) ผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน ๑ คน (๒) รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ จำนวน ๑ คน (๓) หัวหน้ากลุ่มประสบการณ์วิชาชีพ จำนวน ๑ คน และ (๔) ครู/ผู้ดูแลเกี่ยวกับการบริหารจัดการมอนเตสซอรี ๒ คน

* นางสาวชยานันท์ นภัทร์ธัชชาไชย Miss Chayanun Napatthirachanchai นักศึกษาลัทธิปรัชญาดุสิตบัณฑิต Student of Doctor of Philosophy

** รศ.ดร.ประเสริฐ อินทร์รักษ์ Assoc.Prof.Dr.Prasert Intarak อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ Thesis Advisor

รวมโรงเรียนละ ๕ คน ผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น ๖๕๐ คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง แบบสอบถามความคิดเห็น และแบบยืนยันองค์ประกอบ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่ามัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ

ผลการวิจัยพบว่า ๑) องค์ประกอบการบริหารจัดการโรงเรียนทางเลือกตามแนวคิดมอนเตสซอรีในประเทศไทย ประกอบด้วย ๖ องค์ประกอบ คือ (๑) ภารกิจมอนเตสซอรี (๒) นโยบาย การบริหารทรัพยากรและหลักสูตรสถานศึกษา (๓) การจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ (๔) การสร้างขวัญและกำลังใจ (๕) การบูรณาการ การวัดและประเมินผล (๖) การจัดสิ่งอำนวยความสะดวก ๒) ผลการยืนยันองค์ประกอบการบริหารจัดการโรงเรียนทางเลือกตามแนวคิดมอนเตสซอรีในประเทศไทย พบว่า มีความถูกต้อง มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้

คำสำคัญ : องค์ประกอบ; การบริหารจัดการ; โรงเรียนทางเลือก; แนวคิด; มอนเตสซอรี

Abstract

The research aimed to determine: (1) study the factors of alternative schools administration based on Montessori principle in Thailand (2) confirm the factors of alternative schools administration based on Montessori principle in Thailand. The population of this research were 195 schools. The sample size consisted of 130 schools, which was determined by the Krejcie and Mongan's comparison table of the Size. The were 5 respondents from each school which included (1) school director (2) deputy director, academic affairs (3) head of academic affairs and (4) teacher, with a total of 650 respondents. The instruments for collecting the data were semi-structured interview, opinionnaire and confirmative form. The statistics used in this study were frequency, percentage, arithmetic mean, standard deviation, exploratory factor analysis

The finding of this study were as follow: (1) The factors of alternative schools administration based on Montessori principle in Thailand consists of 6 elements: 1) The Montessori Mission 2) Policy, Resource Management, School Curriculum 3) Organizing the Learning Environment 4) A Build of morale 5) Integration, Measurement and Evaluation 6) The Arrangement of Facilities. (2) The results of confirmation of the factors of alternative schools administration based on Montessori principle in Thailand consists are accurate, appropriate, feasible and applicable.

Keywords : Factors; Administration; Alternative School; Principle; Montessori

บทนำ

ในบริบทการพัฒนาของประเทศไทย การศึกษาเป็นกลไกสำคัญของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพ มีศักยภาพ ทักษะ ความรู้ ความสามารถ และสมรรถนะที่พร้อมต่อสภาพการณ์การเปลี่ยนแปลงของโลก ปฏิรูประบบการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ สามารถรองรับความหลากหลายของการจัดการศึกษาและตอบโจทย์การพัฒนาของโลกอนาคต^๑ การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาขีดความสามารถของผู้เรียนเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้ผู้เรียนกลายเป็นผู้เรียนที่ประสบความสำเร็จ เป็นบุคคลที่มีความเชื่อมั่นและมีความคิดสร้างสรรค์ เป็นพลเมืองที่มีความรอบรู้และมีความกระตือรือร้น ซึ่งเป็นไปตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ และ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๒๒ การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ^๒ โรงเรียนทางเลือกเป็นการจัดการศึกษาของโรงเรียนในระบบที่มีระบบการเรียนการสอนในเชิงการสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้ มุ่งเน้นการส่งเสริมศักยภาพตามความแตกต่างของผู้เรียน มีการใช้หลักสูตรจากกระทรวงศึกษาธิการแต่มีอิสระในการจัดทำเนื้อหา วิธีการเรียนการสอน ตำราเรียนได้เอง ซึ่งโรงเรียนทางเลือกแต่ละโรงเรียนจะมีเอกลักษณ์ในการจัดการเรียนการสอนที่แตกต่างกันตามเจตนารมณ์ของแนวคิด/ปรัชญาการศึกษาของแต่ละโรงเรียน โดยโรงเรียนทางเลือกจะมีการบูรณาการแนวคิดการศึกษาทางเลือกเข้ากับหลักสูตรการเรียนการสอนในโรงเรียน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการรับแนวคิดในเชิงนวัตกรรมทั้งจากตะวันตก ตะวันออก และแนวคิดจากสังคมไทย ซึ่งในปัจจุบันการศึกษาทางเลือกได้รับการยอมรับมากขึ้นในสังคมไทย โดยสังเกตได้จากการบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๑^๓ กระทรวงศึกษาธิการได้สนับสนุนการจัดการศึกษาทางเลือกตามแนวคิดมอนเตสซอรี โดยได้ดำเนินการโครงการพัฒนาการสอนตามแนวคิดมอนเตสซอรี ระดับปฐมวัยตามหลักสูตรสมาคมมอนเตสซอรีสากล (Association Montessori Internationale : AMI) เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาอย่างเป็นระดับคุณภาพการศึกษาอย่างเป็นระบบ^๔ อย่างไรก็ตาม ปัจจุบัน สถานศึกษา

^๑ แผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา แผนการปฏิรูปประเทศฉบับปรับปรุง, ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม ๑๓๘ ตอนพิเศษ ๔๔ ง, ๒๕๖๔, หน้า ๑.

^๒ “พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๒ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๔๕ และ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๓,” ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๑๖, ตอนที่ ๗๔ ก (๑๙ สิงหาคม ๒๕๔๒) : หน้า ๘.

^๓ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ๒๕๖๑, ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม ๑๓๔ ตอนที่ ๔๐ ก, ๒๕๖๐, หน้า ๘.

^๔ สำนักบริหารงานการศึกษาภาคบังคับ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ, คู่มือดำเนินงานการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา โครงการส่งเสริมการจัดประสบการณ์ระดับปฐมวัย ตามแนวคิดมอนเตสซอรี ในบริบท สพฐ., (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, ๒๕๕๘), หน้า ๑.

หรือโรงเรียนที่บริหารจัดการตามแนวทางมอนเตสซอรีนี้ ยังไม่ได้เป็นที่กว้างขวาง ยังอยู่ในวงจำกัดเฉพาะกลุ่มเท่านั้น คือมีสถานศึกษาเฉพาะทางอยู่น้อยมาก แม้ผู้คนจะรู้จักและเข้าใจความสำคัญของระยะเรียนรู้ไว และอยากให้ลูกตัวเองได้เรียน แต่กลับหาสถานศึกษารูปแบบนี้ในละแวกให้บ้านได้ยากมาก^๕

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาองค์ประกอบการบริหารจัดการโรงเรียนทางเลือกตามแนวคิดมอนเตสซอรีในประเทศไทย สร้างฐานแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ทางเลือกที่หลากหลาย

วัตถุประสงค์การวิจัย

๑. เพื่อศึกษาองค์ประกอบการบริหารจัดการโรงเรียนทางเลือกตามแนวคิดมอนเตสซอรีในประเทศไทย

๒. เพื่อยืนยันองค์ประกอบการบริหารจัดการโรงเรียนทางเลือกตามแนวคิดมอนเตสซอรีในประเทศไทย

กรอบแนวคิดการวิจัย

กรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัยเรื่อง “องค์ประกอบการบริหารจัดการโรงเรียนทางเลือกตามแนวคิดมอนเตสซอรีในประเทศไทย” ผู้วิจัยใช้การบูรณาการจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิประกอบการวิเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี และการศึกษางานวิจัยทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินการวิจัย ดังแสดงรายละเอียดตามแผนภาพที่ ๑

^๕ พูลิษาภิ ทัดชิตวิริยะ, บ้านมอนเตสซอรีสำหรับเด็กวัย ๓-๖ ขวบ, (กรุงเทพมหานคร: แชนด์คล็อกบุ๊กส์, ๒๕๖๔), หน้า ๑๓.

วิธีการศึกษา

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (descriptive research) ซึ่งมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

๑. ศึกษาค้นคว้า และวิเคราะห์ตัวแปรเกี่ยวกับองค์ประกอบการบริหารจัดการโรงเรียนทางเลือกตามแนวคิดมอนเตสซอรีในประเทศไทย จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน ๑๐ คน

๒. ผู้วิจัยพัฒนาเครื่องมือสำหรับเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถามความคิดเห็น (Opinionnaire) โดยสร้างแบบสอบถามข้อเท็จจริงที่ใช้ในวิจัยให้ครอบคลุมองค์ประกอบการบริหารจัดการโรงเรียนทางเลือกตามแนวคิดมอนเตสซอรีในประเทศไทย แล้วนำแบบสอบถามความคิดเห็นไปหาคุณภาพของเครื่องมือ โดยนำแบบสอบถามความคิดเห็นที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน ๕ คน พิจารณาตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) แล้วนำไปหาค่าความสอดคล้องและความตรงกับสิ่งที่ต้องการวัด ที่เรียกว่าค่า IOC (Index of Item Objective Congruence) ที่มีความสอดคล้องตั้งแต่ ๐.๕-๑.๐๐ หลังจากนั้น นำเครื่องมือ แบบสอบถามการวิจัยไปทดลองใช้ (Tryout) กับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างเดียวกับการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ โรงเรียนที่จัดการเรียนรู้ตามแนวคิดมอนเตสซอรี จำนวน ๖ แห่ง ผู้ให้ข้อมูล ๓๐ คน นำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์หาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามด้วยการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (α - Coefficient) ด้วยสูตรสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ เท่ากับ .๘๙๖ หลังจากนั้นปรับปรุงเครื่องมือการวิจัยเป็นแบบสอบถามความคิดเห็นฉบับสมบูรณ์ นำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล

๓. ผู้วิจัยดำเนินการสร้างแบบยืนยัน โดยนำองค์ประกอบการบริหารจัดการโรงเรียนทางเลือกตามแนวคิดมอนเตสซอรีในประเทศไทยที่ได้มาจากในขั้นตอนที่ ๒ มาสร้างแบบยืนยัน และเพิ่มความน่าเชื่อถือของการมีองค์ประกอบการบริหารจัดการโรงเรียนทางเลือกตามแนวคิดมอนเตสซอรีในประเทศไทยที่เหมาะสม โดยให้ผู้เชี่ยวชาญได้พิจารณาประเด็นความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความมีประโยชน์

วิธีการและเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการและเครื่องมือในการศึกษาวิจัย ดังนี้

๑. การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi - Structured interview) โดยผู้วิจัยประมวลสารัตถะความรู้ที่ได้จากงานวิจัยและเอกสารที่เกี่ยวข้องเพื่อนำไปเป็นข้อมูลประกอบการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน ๑๐ คน

๒. แบบสอบถาม (opinionnaire) ผู้วิจัยนำข้อสรุปที่ได้จากการสังเคราะห์ หลักการแนวคิดทฤษฎีงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และสรุปความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิมาสรุปเป็นตัวแปร แล้วสร้างเป็นแบบสอบถาม เพื่อนำไปสอบถามความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สอบถามความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลจากโรงเรียนทางเลือกตามแนวคิดมอนเตสซอรีในประเทศไทย

๓. แบบตรวจสอบรายการ (Check list form) โดยการใช้แบบตรวจสอบรายการ (check list) เพื่อหาค่าความถี่ และร้อยละของความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ที่มีต่อองค์ประกอบการบริหารจัดการโรงเรียนทางเลือกตามแนวคิดมอนเตสซอรี โดยให้พิจารณาประเด็นด้านความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความมีประโยชน์ และจากข้อเสนอแนะเพิ่มเติมจากผู้เชี่ยวชาญทั้ง ๕ คน

การวิเคราะห์ข้อมูล

๑. ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยนำข้อมูลมาสรุปเป็นตัวแปรที่ศึกษา และวิเคราะห์ข้อมูลจากสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งประกอบด้วยเพศ อายุ วุฒิการศึกษา ตำแหน่งปัจจุบัน และหน่วยงานที่สังกัด จากนั้นวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับตัวแปรองค์ประกอบการบริหารจัดการโรงเรียนทางเลือกตามแนวคิดมอนเตสซอรีในประเทศไทย และทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบยืนยันองค์ประกอบการบริหารจัดการโรงเรียนทางเลือกตามแนวคิดมอนเตสซอรีในประเทศไทย ที่ได้จากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

๒. การวิเคราะห์องค์ประกอบการบริหารจัดการโรงเรียนทางเลือกตามแนวคิดมอนเตสซอรีในประเทศไทย ใช้การวิเคราะห์ปัจจัยเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปด้วยวิธีการสกัดปัจจัยแบบการวิเคราะห์องค์ประกอบหลัก (Principal Component Analysis: PCA) และหมุนแกนองค์ประกอบแบบตั้งฉาก (orthogonal rotation) ด้วยวิธีแวนิแม็กซ์ (varimax) โดยกำหนดข้อตกลงเบื้องต้น ซึ่งถือเกณฑ์การคัดเลือกตัวแปรเข้าองค์ประกอบ ๓ เกณฑ์ ดังนี้ (๑) พิจารณาจากค่าความแปรปรวน (Eigen values) ที่มากกว่า ๑ ขึ้นไป (๒) พิจารณาค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (factor loading) ของตัวแปรแต่ละตัวขององค์ประกอบนั้น มีค่าตั้งแต่ ๐.๖ ขึ้นไป (๓) พิจารณาองค์ประกอบที่บรรยายตัวแปรตั้งแต่ ๓ ตัวแปรขึ้นไป ตามวิธีของไกเซอร์ (Kaiser)

๓. การวิเคราะห์เพื่อยืนยันองค์ประกอบการบริหารจัดการโรงเรียนทางเลือกตามแนวคิดมอนเตสซอรีในประเทศไทย โดยความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน ๕ คน โดยใช้สถิติ คือ ค่าความถี่ (frequencies) และค่าร้อยละ (percentage)

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง “องค์ประกอบการบริหารจัดการโรงเรียนทางเลือกตามแนวคิดมอนเตสซอรีในประเทศไทย” สามารถสรุปผลการวิจัย ดังนี้ องค์ประกอบการบริหารจัดการโรงเรียนทางเลือกตามแนวคิดมอนเตสซอรีในประเทศไทย ประกอบด้วย ๖ องค์ประกอบ คือ (๑) ภารกิจมอนเตสซอรี (๒) นโยบาย การบริหารทรัพยากรและหลักสูตรสถานศึกษา (๓) การจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ (๔) การสร้างขวัญและกำลังใจ (๕) การบูรณาการ การวัดและประเมินผล และ (๖) การจัดสิ่งอำนวยความสะดวก และ ผลการยืนยันองค์ประกอบการบริหารจัดการโรงเรียนทางเลือกในประเทศไทย มีความถูกต้อง มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ และมีความเป็นประโยชน์ครอบคลุมสอดคล้องกับทฤษฎี หลักการ และแนวคิดตามกรอบการวิจัย ดังแผนภาพที่ ๒

แผนภาพที่ ๒ องค์ประกอบการบริหารจัดการโรงเรียนทางเลือกตามแนวคิดมอนเตสซอรีในประเทศไทย

๑. ภารกิจมอนเตสซอรี ประกอบด้วย

- ๑) จัดการเรียนรู้ตามแนวคิดมอนเตสซอรี เพื่อให้เด็กนักเรียนได้รับการพัฒนาในองค์กรรวมครบทุกด้าน
- ๒) สนับสนุนให้ครูผู้สอนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามสภาพจริงทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน
- ๓) มีการบริหารจัดการที่มุ่งเน้นการกระจายอำนาจ
- ๔) ส่งเสริมให้ผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้มีวิสัยทัศน์ เห็นคุณค่า ประโยชน์ และเป้าหมายของการศึกษาทางเลือกในการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดมอนเตสซอรี

การศึกษาองค์ประกอบการบริหารจัดการโรงเรียนทางเลือกตามแนวคิดมอนเตสซอรีในประเทศไทย ๒๕๕

๕) ผู้บริหารทั้งระดับกระทรวง กรม สำนักงานเขตพื้นที่ และผู้บริหารโรงเรียนมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดมอนเตสซอรีให้ประสบผลสำเร็จ

๖) ส่งเสริมให้ผู้บริหารโรงเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ ในการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดมอนเตสซอรีอย่างถูกต้องและเหมาะสม

๗) ส่งเสริมให้ครูจัดเนื้อหาการเรียนรู้ให้เชื่อมโยงความรู้จากประสบการณ์เดิมและประสบการณ์ใหม่ และสามารถนำไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวันตามแนวคิดมอนเตสซอรี

๘) กำหนดคุณลักษณะผู้บริหารโรงเรียน คุณสมบัติเจตคติที่ดี และประสบการณ์ในการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดมอนเตสซอรี

๙) กำหนดคุณลักษณะครูและบุคลากรที่มีคุณวุฒิ คุณสมบัติ เจตคติที่ดี และประสบการณ์ในการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดมอนเตสซอรี

๑๐) ส่งเสริมให้ผู้บริหารโรงเรียนมีทักษะการบริหารจัดการและนำไปสู่เป้าหมายการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดมอนเตสซอรีได้สำเร็จ

๑๑) ส่งเสริมให้ผู้บริหารโรงเรียนมีความรู้ความสามารถ มีทักษะในการบริหาร สามารถนำหลักการการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดมอนเตสซอรีมาสู่การปฏิบัติจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๑๒) ส่งเสริมให้ผู้บริหารโรงเรียนมีภาวะผู้นำให้ขวัญกำลังใจต่อการปฏิบัติหน้าที่ครูและบุคลากรในโรงเรียน

๑๓) สนับสนุนครูในการเข้ารับการอบรมความรู้และประสบการณ์ใหม่ ๆ จากวิทยากรตามแนวคิดมอนเตสซอรีอย่างสม่ำเสมอ

๑๔) ส่งเสริมครูให้ได้ช่วยเหลือผู้เรียนให้มีการเปลี่ยนแปลงภายในตนเอง

๒. นโยบาย การบริหารทรัพยากรและหลักสูตรสถานศึกษา ประกอบด้วย

๑) มีการจัดทำแผนกลยุทธ์ / แผนพัฒนาคุณภาพ เพื่อจัดการศึกษาทางเลือกตามแนวคิดมอนเตสซอรี

๒) ส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาทางเลือก ตามแนวคิดมอนเตสซอรีตามที่ได้รับมอบหมายจากผู้บริหารโรงเรียน

๓) ส่งเสริมสนับสนุนให้ครูและบุคลากรที่ผ่านการอบรม ได้รับประกาศนียบัตรชั้นสูงระดับปฐมวัยของมอนเตสซอรีสากล

๔) มอบหมายให้ครูมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนงาน โครงการ ที่สนับสนุนการบริหารจัดการโรงเรียนทางเลือกตามแนวคิดมอนเตสซอรี

๕) ปฏิบัติตามนโยบายการจัดการเรียนรู้ของกระทรวงศึกษาธิการในการบริหารจัดการโรงเรียนทางเลือกตามแนวคิดมอนเตสซอรี

๖) มีการจัดประชุมชี้แจงสร้างความรู้ ความเข้าใจ ให้กับผู้ปกครอง เกี่ยวกับการจัดการศึกษาทางเลือกตามแนวคิดมอนเตสซอรี

๗) แจ้งผู้ปกครองให้ทราบถึงความมุ่งมั่นของโรงเรียนในการเข้าร่วมกับสังคมและชุมชน

๘) มีการใช้กระบวนการวงจรคุณภาพ PDCA เป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการโรงเรียนทางเลือกตามแนวคิดมอนเตสซอรี

๙) วางแผนหลักสูตรของโรงเรียนที่ถูกสร้างขึ้น โดยหลักการมอนเตสซอรีในทุกแง่มุม

๑๐) จัดทำหลักสูตรสถานศึกษาที่สอดคล้องกับแนวคิดมอนเตสซอรีที่เหมาะสมกับพัฒนาการของนักเรียน

๑๑) มีแผนงาน/โครงการในการพัฒนาครู เพื่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดมอนเตสซอรี

๑๒) ส่งเสริมครูและบุคลากรให้เข้ารับการอบรมการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดมอนเตสซอรีกับสมาคมมอนเตสซอรีสากล (AMI : ASSOCIATION MONTESSORI INTERNATIONAL) ซึ่งจัดโดยสมาคมมอนเตสซอรีแห่งประเทศไทย หรือองค์กรอื่น ๆ

๑๓) มีการจัดประชุมสัมมนาครูให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดมอนเตสซอรี

๑๔) มีการเชิญวิทยากรจากสมาคมมอนเตสซอรีแห่งประเทศไทยหรือวิทยากรจากต่างประเทศหรือผู้เชี่ยวชาญจากกระทรวงศึกษาธิการมาให้ความรู้เพิ่มเติม เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

๑๕) ส่งเสริมให้ผู้บริหารโรงเรียน ครู บุคลากรและผู้ปกครองได้มีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้แก่นักเรียน

๑๖) ปฏิบัติตามนโยบายและกฎระเบียบของภาครัฐ เพื่อส่งเสริมความเป็นอิสระในการจัดการศึกษาทางเลือกของโรงเรียน

๑๗) บริหารงานบุคคลที่สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดมอนเตสซอรี

๑๘) บริหารงานงบประมาณที่สอดคล้องกับการเรียนรู้ตามแนวคิดมอนเตสซอรี

๓. การจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ ประกอบด้วย

๑) ส่งเสริมการใช้สื่ออุปกรณ์ตามแนวคิดมอนเตสซอรีที่มีขนาดเหมาะสมกับมือของเด็กในแต่ละวัย

๒) จัดกิจกรรมที่มุ่งเน้นให้ครู บุคลากรและทีมงานของโรงเรียนได้มีส่วนร่วมกับชุมชนเพื่อให้เกิดการเรียนรู้และมีการปฏิบัติจริงร่วมกัน

๓) มีกำหนดงบประมาณด้านสื่ออุปกรณ์ตามหมวดประสบการณ์การเรียนรู้ตามแนวคิดมอนเตสซอรีไว้อย่างชัดเจน

การศึกษาองค์ประกอบการบริหารจัดการโรงเรียนทางเลือกตามแนวคิดมอนเตสซอรีในประเทศไทย ๒๕๗

๔) จัดสภาพแวดล้อมตามแนวคิดมอนเตสซอรีโดยมีหมวดประสบการณ์ครบทั้ง ๕ หมวด คือ หมวดชีวิตประจำวัน หมวดประสาทรับรู้ หมวดภาษา หมวดคณิตศาสตร์ และหมวดกิจกรรมเสริมประสบการณ์

๕) จัดพื้นที่ทำงานในห้องเรียนที่อำนวยความสะดวกให้กับเด็กในการเลือกพื้นที่บนโต๊ะทำงานหรือนั่งพื้น โดยใช้เสื่อหรือพรม

๖) จัดห้องเรียนตามแนวคิดมอนเตสซอรีที่ต้องโปร่งสะอาด มีพื้นที่ในการทำกิจกรรมตามความสนใจผู้เรียน และผู้เรียนสามารถเลือกงานได้ด้วยตนเอง

๗) ส่งเสริมการจัดสภาพแวดล้อมภายนอกห้องเรียน สนามเด็กเล่น สวนเกษตร หรือฟาร์มสัตว์เลี้ยง ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมตามแนวคิดมอนเตสซอรี

๘) มีการกำหนดขนาดพื้นที่ห้องและสัดส่วนของครูต่อผู้เรียนให้เหมาะสม

๙) ใช้กระบวนการรายงานความคืบหน้าพัฒนาการของนักเรียนที่สอดคล้องกับหลักการแนวคิดมอนเตสซอรี

๑๐) ส่งเสริมการจัดห้องเรียนตามแนวคิดมอนเตสซอรี มีชั้นวางสำหรับการจัดเก็บสื่อและอุปกรณ์อย่างเป็นระบบ หยิบใช้ง่าย

๔. การสร้างขวัญและกำลังใจ ประกอบด้วย

๑) จัดเงินเดือน สวัสดิการ ค่าตอบแทนแก่บุคลากรอย่างเหมาะสมและเป็นธรรมในการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดมอนเตสซอรี

๒) ยกย่อง ชมเชย ครูผู้สอนที่สามารถจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดมอนเตสซอรีที่ถูกหลักการและประสบความสำเร็จ

๓) เปิดโอกาสให้ครูประเมินตนเองในการปฏิบัติงานด้านการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดมอนเตสซอรี

๔) มีการประเมินผลการปฏิบัติงานการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดมอนเตสซอรี เพื่อสร้างแรงจูงใจของครูและบุคลากรอย่างสม่ำเสมอ

๕) จัดทำแผนงานโครงการความร่วมมือระหว่างผู้ปกครองและชุมชน

๖) แนวร่วมในการระดมทรัพยากรเพื่อการสนับสนุนและช่วยเหลือจากผู้ปกครองและชุมชนในด้านงบประมาณและสื่อ

๕. การบูรณาการ การวัดและประเมินผล ประกอบด้วย

๑) ใช้เครื่องมือการวัดและการประเมินที่มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดมอนเตสซอรี

- ๒) สนับสนุนให้ผู้บริหาร/หัวหน้าฝ่ายวิชาการและครูผู้สอนวางแผนการประเมินร่วมกัน
- ๓) ขอความร่วมมือกับผู้ปกครองและชุมชน มาเป็นวิทยากรหรืออาสาสมัครเพื่อถ่ายทอดประสบการณ์ที่มีเชี่ยวชาญตามหมวดประสบการณ์จัดการเรียนรู้ตามแนวคิดมอนเตสซอรีให้กับนักเรียน
- ๔) มีการบูรณาการการใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ของนักเรียน

๖. การจัดสิ่งอำนวยความสะดวก ประกอบด้วย

- ๑) บริหารอาคารสถานที่ ๑) สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดมอนเตสซอรี
- ๒) จัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดมอนเตสซอรี
- ๓) กำหนดนโยบาย โครงสร้างการบริหารงานอย่างชัดเจน

การอภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่อง “องค์ประกอบการบริหารจัดการโรงเรียนทางเลือกตามแนวคิดมอนเตสซอรีในประเทศไทย” มีองค์ประกอบดังนี้

องค์ประกอบที่ ๑ ภารกิจมอนเตสซอรี เป็นองค์ประกอบหนึ่งที่มีความสำคัญสำหรับการบริหารจัดการโรงเรียนทางเลือกตามแนวคิดมอนเตสซอรีในประเทศไทย ซึ่งการกำหนดเป้าหมายการจัดการเป็นการแปรรูปภารกิจให้อยู่ในรูปของจุดมุ่งหมายในการดำเนินงานที่เป็นรูปธรรมชัดเจน โดยที่วิสัยทัศน์ ทิศทาง และภารกิจขององค์กรจะถูกถ่ายทอดเป็นเป้าหมายในการดำเนินงานที่สามารถวัดได้ การกำหนดเป้าหมายการจัดการชัดเจนและเป็นรูปธรรมทำให้ผู้บริหารครูและบุคลากรถูกผลักดันให้ดำเนินงานเพื่อบรรลุเป้าหมาย สอดคล้องกับ สมาคมมอนเตสซอรีสากล (Association Montessori Internationale : AMI) ที่ได้อธิบายไว้ว่า การศึกษาแบบมอนเตสซอรีสร้างความสามารถของเด็กให้กลายเป็นผู้ใหญ่ที่เต็มเต็มและมีประสิทธิภาพที่สามารถมีส่วนร่วมในโลกได้—ที่บ้าน ที่ทำงาน และในชุมชนของพวกเขา การสังเกต พัฒนาการมนุษย์ของผู้เรียน ตั้งแต่แรกเกิดจนถึงวัยผู้ใหญ่นำไปสู่แนวทางการศึกษาที่สนับสนุนการพัฒนาตามธรรมชาติของเด็กๆ โดยให้ทักษะและการสนับสนุนเพื่อบรรลุศักยภาพสูงสุดในชีวิต ด้วยรากฐานทางอารมณ์ พฤติกรรม และศีลธรรมที่เข้มแข็ง เด็กๆ จะกลายเป็นผู้เรียนที่มีแรงจูงใจ กระตือรือร้นและเป็นอิสระที่พร้อมสำหรับโลกแห่งความเป็นจริง^๖

องค์ประกอบที่ ๒ นโยบาย การบริหารทรัพยากรและหลักสูตรสถานศึกษา เป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญหนึ่งในกระบวนการบริหารของผู้บริหาร เนื่องจากในการกำหนดนโยบายขององค์กรนั้น ต้องกำหนดนโยบายให้สอดคล้องกับความเป็นจริงขององค์กรและสังคมเป็นสำคัญ เมื่อได้มีการกำหนด

^๖ Association Montessori Internationale : AMI, **The Montessori Difference**. [online], Available: https://montessori-ami-org.translate.google/aboutmontessori?_x_tr_sl=en&_x_tr_tl=th&_x_tr_hl=th&_x_tr_pto=sc [20 September 2021].

นโยบายขององค์กรแล้ว จะต้องทำการกำหนดแผนงานขององค์กรเพื่อเป็นแนวทางไปดำเนินงานให้เป็นไปตามนโยบายที่กำหนดขึ้นมา การดำเนินงานตามนโยบายขององค์กรว่าจะประสบความสำเร็จนั้น ต้องสอดคล้องกับนโยบายที่ได้กำหนดไว้ สอดคล้องกับแนวคิดของ สำนักบริหารงานการศึกษาภาคบังคับ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ได้อธิบายว่า นวัตกรรมการสอนตามแนวคิดมอนเตสซอรี เป็นนวัตกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการเด็กแบบองค์รวม เน้นความเป็นมนุษย์โดยมีมุมมองเรื่องโลก มนุษย์ และผลที่ได้กับผู้เรียนสัมพันธ์กัน ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการได้สนับสนุนการจัดการศึกษาทางเลือกตามแนวคิดมอนเตสซอรี โดยได้ดำเนินการโครงการพัฒนาการสอนตามแนวคิดมอนเตสซอรี ระดับปฐมวัย ตามหลักสูตรสมาคมมอนเตสซอรีสากล (Association Montessori Internationale : AMI) เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาอย่างเป็นระบบ^๗

องค์ประกอบที่ ๓ การจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดมอนเตสซอรีให้ความสำคัญอย่างยิ่งต่อการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมเด็กหรือผู้เรียนให้ได้พัฒนาศักยภาพอย่างสูงสุด ดังนั้น ผู้บริหาร ครู และบุคลากร จะต้องจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้เพื่อส่งผลต่อผลสำเร็จตามเป้าหมายการศึกษาตามแนวคิดมอนเตสซอรี สอดคล้องกับงานวิจัยของ เวนโดลิน เจ แม็ค (Gwendolyn J Mak) ที่ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง คุณลักษณะของมอนเตสซอรีสมัยใหม่ โดยการรวบรวมแนวคิด/คำตอบของผู้เข้าร่วมเกี่ยวกับองค์ประกอบของมอนเตสซอรี ผลการวิจัยพบว่า ลักษณะของมอนเตสซอรีสมัยใหม่ ได้แก่ (๑) สภาพแวดล้อมที่เตรียมไว้อย่างดี บอกความพร้อมของห้องเรียนที่สอดคล้องกับมุมมองหรือแนวปฏิบัติตามเจตนาของ กลุ่มสังคมมอนเตสซอรีอเมริกัน (American Montessori Society : AMS) เป็นห้องเรียนที่บ่งชี้ความเป็นอิสระ ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมนี้ จะครอบคลุมตัวอาคารภายในและภายนอกห้องเรียน พื้นที่สำหรับนักเรียนที่จะเก็บอุปกรณ์กลางแจ้ง รวมถึงบรรยากาศที่จับต้องได้และจับต้องไม่ได้ เช่น พฤติกรรมของครู ความสงบหรือการใช้เสียงที่เงียบของคณะครู ซึ่งมอนเตสซอรีสมัยใหม่หลายแห่งจะจัดพื้นที่เฉพาะให้นักเรียนแก้ไขข้อขัดแย้งเอง (๒) สื่ออุปกรณ์ขนาดเล็ก เหมาะสมกับนักเรียน^๘

องค์ประกอบที่ ๔ การสร้างขวัญและกำลังใจ เป็นการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ขององค์กร สิ่งสำคัญอยู่ที่ความรู้สึกของความเป็นมนุษย์ เพราะทุกคนย่อมมีเสรีภาพ และศักดิ์ศรีความเป็นคนเท่าเทียมกัน แม้ว่าจะอยู่ในฐานะผู้ใต้บังคับบัญชาหรือลูกน้องที่คอยตอบสนองต่อคำสั่งของหัวหน้างาน ซึ่งบางครั้งจะมีแรงกดดัน ความเครียดเรื่องคุณภาพของงาน ความขัดแย้งระหว่างเพื่อนร่วมงาน และปัญหาส่วนอื่น ๆ อีก

^๗ สำนักบริหารงานการศึกษาภาคบังคับ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ, คู่มือจัดการจัดประสบการณ์ระดับปฐมวัยตามแนวคิดมอนเตสซอรีในบริบท สพฐ. เล่ม ๑ รู้และเข้าใจมอนเตสซอรี : ทฤษฎีสู่การปฏิบัติ, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด ๒๕๕๘), หน้า ๑.

^๘ Mak J Gwendolyn, "Characteristics of Modern Montessori", (the degree of Master of Science Educational Psychology at George Mason University of Virginia, United States, 2014). p. 39-45.

ทำให้องค์กรต่าง ๆ ได้แนวคิดที่จะให้บุคลากรสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีความสุขพร้อมกับสามารถลดความกังวลอื่น ๆ ลงไปด้วยการสร้างขวัญและกำลังใจซึ่งเป็นรากฐานของสภาวะจิตใจของบุคคลที่แสดงออกด้วยความสนใจ หรือกระตือรือร้นในการทำงาน ขวัญและกำลังใจเป็นเสมือนแก่นแท้ของความรู้สึกที่จะอุทิศกายและใจในการทำงานให้กับองค์กร และสอดคล้องกับ ดาเมเซีย เดนิซ สตาร์จิง (DaMesia Denise Starling) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ความถูกต้องของการดำเนินการโครงการอนุบาลมอนเตสซอรีของประถมศึกษาเมือง” ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลส่งผลกระทบต่อความถูกต้องของการดำเนินการโครงการอนุบาลมอนเตสซอรีของประถมศึกษาเมือง ได้แก่ : (๑) การสนับสนุนด้านการบริหาร และการสร้างขีดความสามารถสำหรับโครงการอนุบาลมอนเตสซอรีนี้ นั่นคือผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหาร จำเป็นต้องมีการพัฒนา (๒) ความพร้อมของสื่อและทรัพยากรมอนเตสซอรีขั้นสูง (๓) การฝึกสอนโดยเพื่อนสนับสนุนครูมือใหม่ โดยการแนะนำ เป็นพี่เลี้ยง เป็นการพัฒนาความร่วมมือของผู้ร่วมงาน (๔) การนำวิธีมอนเตสซอรีไปปฏิบัติอย่างถูกต้อง แม่นยำและสม่ำเสมอ ความรู้ความเข้าใจรูปแบบการเรียนรู้ตามแนวคิดมอนเตสซอรีของผู้เกี่ยวข้องทั้งหมด (๕) การพัฒนาวิชาชีพที่เกี่ยวข้องและตรงเป้าหมาย ผู้บริหาร ครูและบุคลากรร่วมมือกันทำงาน โดยมีเป้าหมายตามปรัชญามอนเตสซอรี^๙

องค์ประกอบที่ ๕ การบูรณาการ การวัดและประเมินผล ถือเป็นเครื่องมือสำคัญขององค์กรที่ช่วยชี้วัดความสำเร็จได้ การประเมินนี้เป็นวิธีการวัดผลทางการปฏิบัติงานของพนักงานทั้งในเรื่องความสามารถในการทำงานไปจนถึงศักยภาพที่ช่วยให้บริษัทประสบความสำเร็จได้ดียิ่งขึ้น แล้วการประเมินผลการปฏิบัติงานนี้ยังถือเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาทางอาชีพ ที่สำคัญขององค์กรด้วย ดังเช่น สำนักบริหารงานการศึกษาภาคบังคับ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ได้ให้แนวคิดที่ ครูที่สอนแบบมอนเตสซอรี บทบาทหน้าที่ที่สำคัญประการหนึ่งคือ ประเมินผลการดำเนินงานประจำภาค หรือประจำปี เพื่อรายงานการพัฒนาเด็กให้ผู้ปกครอง ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้เกี่ยวข้องทราบ และนำผลการประเมินมาวางแผน แก้ไข พัฒนางานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น^{๑๐}

องค์ประกอบที่ ๖ การจัดสิ่งอำนวยความสะดวก เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ สถานศึกษาที่จัดการศึกษาแบบโรงเรียนทางเลือกจะต้องจัดเตรียมสื่อและสิ่งอำนวยความสะดวก

^๙ Starling Denise DaMesia, “Fidelity of Implementation of an Urban Elementary Montessori Kindergarten Program”, (Dissertation for the Doctor degree to Walden University, United States, 2018), p. 85-94.

^{๑๐} สำนักบริหารงานการศึกษาภาคบังคับ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ, เอกสารประกอบการอบรมโครงการพัฒนาคุณภาพโรงเรียนสู่มาตรฐาน การจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับพัฒนาการทางสมอง (Brain-based Learning: BBL) กิจกรรมการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดมอนเตสซอรี ระดับปฐมวัย, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, ๒๕๕๘), หน้า ๓๓.

ให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพความต้องการของเด็กแต่ละคน เพราะจะช่วยส่งเสริมให้เด็กได้มีการพัฒนาการเรียนรู้ของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ กรรณิการ์ บัทท์ ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาตัวบ่งชี้สำหรับโครงการบริหารจัดการมอนเตสซอรีในโรงเรียนไทย ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาตัวบ่งชี้มีส่วนสนับสนุนสำหรับโครงการบริหารจัดการมอนเตสซอรีในโรงเรียนไทยอย่างมาก ตัวชี้วัดสี่ด้านคุณภาพ ได้แก่ (๑) ผู้ใหญ่เตรียมพร้อมมอนเตสซอรี (๒) การเตรียมสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ (๓) การวางแผน การดำเนินการและการประเมิน หลักสูตรมอนเตสซอรี (๔) ความมุ่งมั่นในการปรับปรุง วิสัยทัศน์ ความเป็นผู้นำและการสนับสนุนเด็ก โดยสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เตรียมไว้เป็นพื้นที่ที่สำคัญที่สุด โดยสภาพแวดล้อมมีความสวยงาม การดูแลรักษาอย่างดี มีระเบียบและจัดให้มีสิ่งจูงใจให้ทำกิจกรรม ส่วนประกอบที่สำคัญที่สุดของตัวบ่งชี้หลักในแต่ละด้าน ได้แก่ (๑) สิ่งแวดล้อมถูกจัดระเบียบตามหลักการของมอนเตสซอรีและเสนอโอกาสในการเรียนรู้ที่หลากหลายและในร่ม/กลางแจ้ง (๒) ครูใช้กระบวนการรายงานความก้าวหน้าของนักเรียนที่ เข้ากันได้กับหลักการมอนเตสซอรี (๓) ครูใช้การสังเกตเป็นเครื่องมือสำคัญในการไตร่ตรองและการวางแผนโปรแกรม และ (๔) โรงเรียนสนับสนุนภารกิจมอนเตสซอรีที่กว้างขึ้นและดำเนินการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง คุณลักษณะที่สำคัญประการหนึ่งของครูคือต้องเป็นผู้ที่มีการสังเกต เพราะการสังเกตเป็นรากฐานที่สำคัญของวิธีมอนเตสซอรี ทำให้ครูสามารถตอบสนองต่อความต้องการของเด็กได้ เป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดอย่างหนึ่งในการฝึกมอนเตสซอรี^{๑๑}

ข้อเสนอแนะ

๑. ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

๑) โรงเรียนควรรนำองค์ประกอบการบริหารจัดการโรงเรียนทางเลือกตามแนวคิดมอนเตสซอรีในประเทศไทย ไปใช้ประกอบการบริหารจัดการโรงเรียนตามแนวคิดมอนเตสซอรีให้มีประสิทธิภาพ รวมถึงการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กได้ตามเป้าหมาย

๒) ผู้บริหารการศึกษาทุกภาคส่วน ควรส่งเสริม สนับสนุนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดมอนเตสซอรี โดย นำองค์ประกอบการบริหารจัดการโรงเรียนทางเลือกตามแนวคิดมอนเตสซอรีไปใช้เพื่อจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับความแตกต่างของผู้เรียน เพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนได้อย่างสูงสุด รวมถึงการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดมอนเตสซอรีให้มากยิ่งขึ้น

^{๑๑} กรรณิการ์ บัทท์, “การพัฒนาตัวบ่งชี้สำหรับโครงการบริหารจัดการมอนเตสซอรีในโรงเรียนไทย”, วารสารมหาวิทยาลัยบูรพา, ปีที่ ๑๒ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-มิถุนายน ๒๕๖๑) : ๖๑-๖๘.

๒. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

๑) ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับนโยบาย และกระบวนการพัฒนาการบริหารจัดการโรงเรียนทางเลือกตามแนวคิดมอนเตสซอรี เพื่อสรุปองค์ความรู้ที่ได้มาพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาตามแนวคิดมอนเตสซอรีให้เพิ่มขึ้น

๒) ควรทำการศึกษาวิจัยเพิ่มเติมเกี่ยวกับองค์ประกอบการบริหารจัดการโรงเรียนทางเลือกตามแนวคิดมอนเตสซอรี ในสังกัดอื่น ๆ และ/หรือระดับอื่น ๆ เพื่อนำผลการวิจัยมาพัฒนาโรงเรียนในสังกัดนั้น ๆ ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

กรรณิการ์ บัณฑ์. “การพัฒนาตัวบ่งชี้สำหรับโครงการบริหารจัดการมอนเตสซอรีในโรงเรียนไทย”. วารสารมหาวิทยาลัยบูรพา. ปีที่ ๑๒ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-มิถุนายน ๒๕๖๑) : ๖๑-๖๘.

แผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา แผนการปฏิรูปประเทศฉบับปรับปรุง. ราชกิจจานุเบกษา.

เล่ม ๑๓๘ ตอนพิเศษ ๔๔ ง, ๒๕๖๔.

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๒ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๔๕ และ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๓. ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม ๑๑๖. ตอนที่ ๗๔ ก (๑๙ สิงหาคม ๒๕๔๒).

ฟูจิซากิ ทัทซึฮิโระ. บ้านมอนเตสซอรีสำหรับเด็กวัย ๓-๖ ขวบ. กรุงเทพมหานคร: แชนด์คล็อกบุ๊กส์, ๒๕๖๔.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ๒๕๖๑. ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม ๑๓๔ ตอนที่ ๔๐ ก. ๒๕๖๐.

สำนักบริหารงานการศึกษาภาคบังคับ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. คู่มือการจัดประสบการณ์ระดับปฐมวัยตามแนวคิดมอนเตสซอรี ในบริบท สพฐ. เล่ม ๑ รู้และเข้าใจมอนเตสซอรี : ทฤษฎีสู่การปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, ๒๕๕๘.

สำนักบริหารงานการศึกษาภาคบังคับ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. คู่มือดำเนินงานการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา โครงการส่งเสริมการจัดประสบการณ์ระดับปฐมวัย ตามแนวคิดมอนเตสซอรี ในบริบท สพฐ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, ๒๕๕๘.

สำนักบริหารงานการศึกษาภาคบังคับ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. เอกสารประกอบการอบรมโครงการพัฒนาคุณภาพโรงเรียนสู่มาตรฐาน การจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับพัฒนาการทางสมอง (Brain-based Learning: BBL) กิจกรรมการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดมอนเตสซอรี ระดับปฐมวัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, ๒๕๕๘.

Mak J Gwendolyn. “Characteristics of Modern Montessori”. **The Degree of Master of Science Educational Psychology at George Mason University of Virginia.** United States, 2014.

Starling Denise DaMesia. “Fidelity of Implementation of an Urban Elementary Montessori Kindergarten Program”. **Dissertation for the Doctor degree to Walden University.** United States, 2018.

Association Montessori Internationale : AMI. **The Montessori Difference.** [online]. Available: https://montessori--ami-org.translate.google/aboutmontessori?_x_tr_sl=en&_x_tr_tl=th&_x_tr_hl=th&_x_tr_pto=sc [20 September 2021].

Montessori Northwest. **What is Montessori Education?.** [online]. Available: <https://montessori-nw.org/about-montessori-education/#whyteachmontessori> [20 September 2021].